

Прокопчук О. В.,
здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
*Науковий керівник: **Стамат В. М.,***
канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту та маркетингу
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв

ОЦІНКА РИЗИКІВ ДЛЯ ВНУТРІШНІХ ТА ЗОВНІШНІХ ІНВЕСТИТОРІВ, ЯК ЧИННИК ІНВЕСТИЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Економічна безпека є ключовою частиною національної безпеки, яка відображає зв'язок між економічною потужністю країни, її військово-економічним потенціалом та національною безпекою. Однією з важливих компонентів економічної безпеки є інвестиційна безпека, яка забезпечується при дотриманні граничного рівня інвестування. Це дозволяє розвивати науково-технічний та інтелектуальний потенціал нації.

Інвестиції відіграють важливу роль в розвитку економіки кожної країни. Вони допомагають збільшувати виробничі потужності, збільшувати робочі місця та підвищувати рівень життя населення.

Велика проблема української економіки полягає у недостатньому рівні цих інвестицій. Їх частина ВВП у довоєнні часи складала менш ніж 15%. Водночас для постійного розвитку економіки, процесу розширеного відтворення, потрібно мати у складі ВВП понад 20%. Прямі іноземні інвестиції в Україну у довоєнний 2021-й становили \$7,32 млрд. У перший рік повномасштабної війни вони впали до \$ 0,55 млрд, а станом на кінець 2023 року обсяг інвестицій вже сягнув \$4,247 млрд. Найбільшими вітчизняними інвесторами у 2023 році стали: ДТЕК, група «ЕПЦЕНТР К» та МЕТІНВЕСТ. Разом ці 3 компанії інвестували понад 70 млрд грн [1].

Інвестиційний клімат України погіршився через повномасштабне вторгнення РФ, тому й інтегральний показник Індексу інвестиційної привабливості нашої держави становить 2,44 бала з 5 можливих у 2023 році. Порівняно з 2022 роком він знизився на 0,04 [2].

Першим викликом для інвесторів в Україну став вихід багатьох страхових компаній з ринку через не змогу гарантувати безпеку інвестицій. Більшість страхових компаній не мали інструментів та ресурсів, які б підходили для повноцінної війни. Проте, декілька авторитетних організацій все ще пропонують інвестором варіанти страхування політичних ризиків. До їх складу входять: MIGA, DFC (США), UKFF (Великобританія) та KUKE (Польща). Іншими чинниками, що сприяли зниженню інвестиційного клімату, стали:

- Слабке бізнес-середовище, обумовлене суттєвим впливом монополії, відсутністю конкуренції на більшості ринку товарів та неефективними державними послугами;

- Низька економічна диверсифікація;
- Зниження демографії та регіональна нерівність;
- Високі відсоткові кредитні ставки;
- Обмеження на рух капіталу.

Але Україна має й сильні сторони, до яких входять стратегічна позиція в Європі, значний потенціал у сільському господарстві та металургії, кваліфікована та недорога робоча сила, міжнародна фінансова та політична підтримка. І цими сильними сторонами вирішили скористатись європейські компанії. Наприклад компанія Carlsberg яка за 2023 - 2024 роки вклала в економіку країни понад 2 млрд грн. Вони почали користуватись низькою конкуренцією на ринку слабоалкогольних напоїв, оскільки цей ринок скоротився вдвічі з 2008 року. Пиво, яке виробляється в Україні, спрямовується на експорт у 18 країн світу. Це дає змогу українським аграріям заробляти додаткові 1,4 млрд грн доходу [3]. Інші західні гравці нарощують виробничі потужності ще до закінчення активної фази війни. Так, компанія CHR інвестує у виробництво цементу та має наміри збільшувати свою частку на ринку завдяки купівлі потужностей конкурента Buzzi. CHR вбачає у своїх інвестиціях суттєвий приріст ринку збуту через інтенсивні темпи відбудови інфраструктури після закінчення війни, тому скуповує термінали й виробничі потужності інших заводів, таких як Astor.

Проте, лише обсяги соціальної гуманітарної допомоги не здатні принести в Україну мільярдні інвестиції, де триває війна. Реальним мотивом може стати тільки прибуток. Виявилось, що український ринок може зробити вигідні пропозиції. Головним аргументом може стати близькість України до ЄС і можливості, які відкриваються після вступу до Євросоюзу, але багато інвесторів не хочуть ставати першими та боротися з безпековими ризиками, які можуть тривати десятки років.

Отже, ринок інвестицій в Україну є суперечливим, з одного боку це політичні проблеми та безпекові ризики, з іншого боку це можливість отримання великого прибутку і встигнути першим розширити виробничі потужності, впровадити нові технології та відкрити нові ніші й захоплення великої частки ринку. Інвестиційна безпека України відіграє важливу роль у залученні капіталу, оскільки створення сприятливого інвестиційного клімату є необхідною умовою для забезпечення стабільного економічного зростання та реалізації стратегічних проєктів.

Список використаних джерел:

1. 25 найбільших інвесторів країни. *Forbes Ukraine*. 2024. URL: <https://forbes.ua/ratings/205-naybilshikh-investoriv-kraini-08052024-21006>
2. Кількість CEO, які вважають вигідними інвестиції в Україну зросла майже вдвічі з 2022 року. *EBA*. URL: <https://eba.com.ua/kilkist-seo-yaki-vvazhayut-vygidnymy-investytsiyi-v-ukrayinu-zroslo-majzhe-2022-roku/>
3. Ярослав Винокуров. Війна – не перешкода. *Epravda*. 2024. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2024/04/25/712862/>